

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кравченко Тетяни Сергіївни на тему «Правове забезпечення використання ділової репутації суб'єктів господарювання», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право»

Ділову репутацію суб'єкта господарювання можна вважати його візитівкою, вона відображає престиж, рівень професійності, відповідність діяльності вимогам закону. Від ділової репутації залежить багато факторів, наприклад, зацікавленість клієнтів, привабливість для співпраці та інвестування, можливість отримання більшого доходу та виходу на нові ринки.

Категорія «ділова репутація суб'єкта господарювання» належить до найскладніших правових явищ, оскільки в сучасній юридичній науці відсутнє його однозначне розуміння. Дослідження питань правового забезпечення ділової репутації суб'єкта господарювання є актуальним в зв'язку з тим, що чинне законодавство про її охорону та захист у разі порушення такої репутації є недосконалим. Національне законодавство містить чимало правових норм щодо захисту ділової репутації, однак вони розпорошені по численних нормативних актах, що призводить до проблем у правозастосуванні. Окрім того, поняття «ділова репутація» має емоційне суб'єктивне забарвлення. У сучасному інформаційному просторі досить часто відносно терміну «ділова репутація» вживаються різні терміни - «реноме», «імідж», «авторитет», «престиж», «паблісіті» тощо, що демонструє відсутність правової визначеності в питаннях розмежування понятійно - категоріального апарату. Крім того, актуальним є дослідження питань позитивної оцінки ділової репутації як невід'ємною складовою сталого розвитку, як показника успішності підприємницької діяльності та умови отримання конкурентних переваг, а також дослідження ділової репутації суб'єктів господарювання як компоненти категорії соціальної відповідальності.

У юридичній науці питання правового забезпечення використання ділової репутації суб'єкта господарювання неодноразово розглядалося науковцями, але дотично до досліджуваних ними тем. Крім того, змісту права на ділову репутацію суб'єкта господарювання властивий розвиток і в сучасних умовах можна спостерігати зміну ставлення до ділової репутації в зв'язку з історичними подіями, соціальними явищами. Так, із ситуацією щодо встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із

поширенням інфекційних хвороб, зокрема це стосується COVID-19, стає зрозумілим, що український бізнес у повній мірі відчув економічні наслідки пандемії коронавірусу. Адже держава, яка запровадила обмежувальні заходи, фактично жодним чином не подбала про підприємства, які в нових умовах мають самотужки шукати компроміси у забезпеченні прав і гарантій підприємців, що намагаються попри складнощі дотримуватися розрахунково-платіжної дисципліни у здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємств. У цій площині неминуче виникатимуть конфлікти між працівниками, та роботодавцями, які балансують на межі виживання, між контрагентами. Ці та інші дедлоки, коли вони потрапляють у публічну площину, відбиваються на діловій репутації, яку суб'єкти господарювання вибудовували і оберігали не один рік.

Викладене підтверджує актуальність та обґрунтованість вибору теми дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження Т. С. Кравченко містить наукові положення та нові науково обґрунтовані теоретичні результати дослідження, новизна яких полягає в тому, що вперше у вітчизняній науці господарського права запропоновано комплексне наукове дослідження правового забезпечення використання ділової репутації суб'єктів господарювання, спрямовано на удосконалення чинного господарського законодавства України.

Наукова новизна одержаних у дисертації результатів конкретизується, в наступних основних положеннях, висновках, пропозиціях:

1. Вперше обґрунтовано, що: 1) в сфері господарювання відбувається комерціалізація ділової репутації шляхом використання належних суб'єкту господарювання об'єктів прав інтелектуальної власності (торговельні марки, комерційні найменування, промислові зразки), введення цих об'єктів до економічного обороту, здійснення інших дій щодо організації провадження господарської діяльності, спрямованих на отримання прибутку; 2) у разі завдання шкоди іміджу, реноме, клієнтелі, престижу, іншим немайновим цінностям суб'єкта господарювання, об'єктом захисту виступатимуть пов'язані з цими цінностями охоронювані законом інтереси (законні інтереси), якщо такі порушення не поглинаються порушенням права на ділову репутацію суб'єкта господарювання, в іншому випадку об'єктом захисту виступатиме право на ділову репутацію суб'єкта господарювання; 3) в процесі реорганізації господарських організацій ділова репутація суб'єкта, що реорганізується, не є об'єктом правонаступництва, а у новоствореної господарської організації виникає де-юре право на власну (нову) ділову репутацію, рівень якої може залежати від форми реорганізації та рівня ділової репутації суб'єкта, що реорганізується.

2. Удосконалено положення щодо визначення поняття ділової репутації суб'єктів господарювання та визначення ефективного способу захисту права на ділову репутацію суб'єктів господарювання шляхом уточнення критеріїв його ефективності.

3. Дістали подальший розвиток положення щодо визначення поняття використання ділової репутації суб'єктів господарювання; ознак ділової репутації суб'єктів господарювання; формування ділової репутації суб'єкта господарювання шляхом виокремлення показників діяльності, які впливають на її формування; договірних форм використання ділової репутації суб'єктів господарювання; співвідношення понять ділової репутації та гудвілу; господарсько-правового забезпечення використання ділової репутації суб'єктів господарювання з конкретизацією, що воно охоплює як господарсько-правову регламентацію використання ділової репутації суб'єктів господарювання, так і заходи щодо ресурсного, організаційного, договірного, фінансового забезпечення відносин щодо використання, охорони і захисту ділової репутації, що здійснюється з метою ефективного і стабільного функціонування суб'єкта господарювання; напрямів удосконалення законодавства України в сфері використання ділової репутації суб'єктів господарювання; способів використання ділової репутації суб'єктів господарювання; методів оцінки ділової репутації суб'єктів господарювання; підстав та способів захисту права на ділову репутацію господарюючого суб'єкта; розміру немайнової шкоди завданої діловій репутації господарюючого суб'єкта з конкретизацією критеріїв, що впливають на його визначення; презумпції спричинення немайнової шкоди суб'єкту господарювання внаслідок порушення права на ділову репутацію з конкретизацією обов'язку потерпілої сторони довести розмір компенсації немайнової шкоди; складу правопорушення у вигляді дискредитації суб'єкта господарювання з конкретизацією, що шкоди діловій репутації господарюючого суб'єкта завдають неправдиві, неточні або неповні відомості про засновників господарської організації, керівників, працівників, партнерів по спільній діяльності суб'єкта господарювання.

Наведені результати дослідження є достатньо обґрунтованими, чому сприяли: використання загальних та галузевих методів і прийомів пізнання дійсності, ґрунтовний аналіз наукової юридичної літератури з господарського та суміжних галузей права, законодавства України, міжнародних актів та законодавства ЄС; узагальнення матеріалів судової практики, аналіз вітчизняної судової практики різних інстанцій, статистичних даних, публікацій у періодичних виданнях тощо.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у заповненні певної прогалини у науці господарського права щодо правового забезпечення використання ділової репутації суб'єктів господарювання. Зокрема, це стосується розробки пропозицій щодо питань конкретизації підстав використання ділової репутації у сфері господарювання, уточнення способів та форм такого використання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що положення дисертації можуть бути використані при підготовці підручників та навчальних посібників для студентів та аспірантів юридичних закладів вищої освіти, науково-практичних коментарів до кодексів та інших нормативно-правових актів України. Крім того, за результатами дослідження підготовлено проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо використання ділової репутації суб'єктів господарювання» (Додаток А). Наведені в роботі узагальнення та рекомендації можуть бути корисними у практичній діяльності суб'єктів господарювання (результати дослідження рекомендовано до використання в практичній діяльності ФОП Діхтярук А.В., ДК «Укроборонпром» ДП «45 експериментальний механічний завод» (Додатки Б, В відповідно).

Дисертація Т. С. Кравченко є кваліфікаційною науковою працею, що характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, які мають суттєве значення для науки господарського права та свідчать про особистий внесок здобувача в науку.

За темою дисертації опубліковано п'ять наукових статей, з яких три статті у фахових наукових виданнях України, одна стаття в науковому періодичному виданні іноземної держави, яка входить до ОЕСР та ЄС, одна стаття в інших наукових виданнях, а також сім тез доповідей на науково-практичних конференціях.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Кравченко Т.С. Співвідношення поняття «ділова репутація суб'єктів господарювання» з суміжними поняттями. *Правничий часопис Донецького університету*. 2018. № 1-2. С. 123-132.

2. Кравченко Т. Поняття «ділова репутація суб'єктів господарювання»: визначення та правова природа. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 93-99.

3. Kravchenko T.S. On the concept of use of business reputation of business entities. *European reform bulletin*. 2020. № 3. p. 51-55.

4. Кравченко Т.С. Способи захисту права на ділову репутацію суб'єктів господарювання: поняття та критерії вибору ефективного способу захисту. *Право і суспільство*. 2020. № 3. С. 89-95.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації:

5. Коваль І., Кравченко Т. Підстави захисту ділової репутації суб'єктів господарювання. *Economic and law paradigm of modern society*. № 4. С. 62-68.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Кравченко Т.С. Щодо співвідношення ділової репутації та гудвілу. Юридична наука і освіта у сучасних умовах: стан і перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої 35-річчю юридичного факультету (м. Вінниця, 18 травня 2018 року), ДонНУ імені Василя Стуса. 2018. С. 88-91.

7. Кравченко Т.С. Ділова репутація суб'єктів господарювання та об'єкти інтелектуальної власності: співвідношення і зв'язок. Одеські юридичні читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 9 листопада 2018 року). 2018. С. 51-53.

8. Кравченко Т.С. Методи оцінки ділової репутації суб'єктів господарювання. Закарпатські правові читання: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 11-13 квітня 2019 року). 2019. С. 43-49.

9. Кравченко Т.С. Щодо можливості передачі ділової репутації суб'єкта господарювання. Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах: міжнародна науково-практична конференція (м. Запоріжжя, 23-24 серпня 2019 року). 2019. С. 41-43.

10. Кравченко Т.С. Відшкодування немайнової шкоди як спосіб захисту права на ділову репутацію суб'єктів господарювання. Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11–12 жовтня 2019 року). Наук. ред. А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2019. С. 116-119.

11. Кравченко Т.С. Правомочність щодо використання ділової репутації суб'єктів господарювання. Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 23 квітня 2019 року). 2019. С. 151-154.

12. Кравченко Т.С. Вибачення як спосіб захисту права на ділову репутацію суб'єктів господарювання. Управління проектами. Ефективне використання результатів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної

власності: збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернет-міст КИЇВ-ДНІПРО» (17 квітня 2020 р.). Київ. 2020. С. 113-117.

Результати дисертації повною мірою висвітлені у зазначених публікаціях.

Таким чином, дисертаційна робота Т. С. Кравченко відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167, виконана здобувачем особисто, містить нові науково обґрунтовані результати теоретичного та практичного спрямування, що мають суттєве значення для галузі знань 08 «Право» та свідчать про особистий внесок здобувача в юридичну науку, зокрема в господарське право.

На підставі вищезазначеного рекомендуємо дисертацію Кравченко Тетяни Сергіївни «Правове забезпечення ділової репутації суб'єкта господарювання» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензенти:

професор кафедри теорії та історії держави і права
та адміністративного права

Донецького національного
університету імені Василя Стуса
доктор юридичних наук, професор

Т.В. Міхайліна

доцент кафедри цивільного права і процесу

Донецького національного
університету імені Василя Стуса
кандидат юридичних наук, доцент

Л.М. Дорошенко

